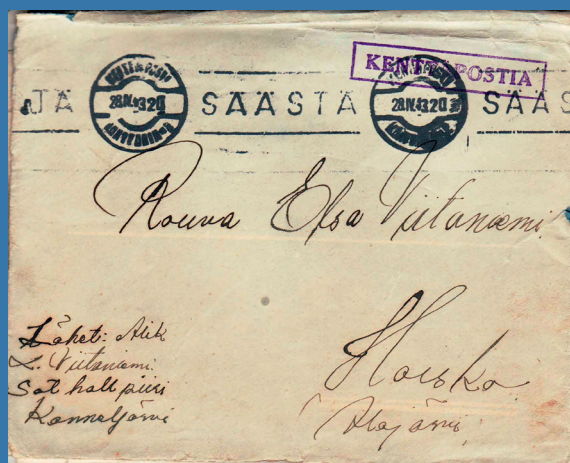
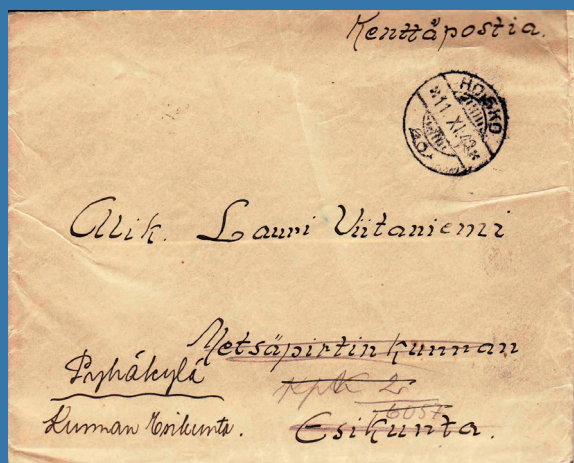

Matti Viitaniemi

KOTIRINTAMA KESTI

SOTA-AJAN KIRJEET KERTO VAT

KOTIRINTAMA KESTI

★ Tallbacka n:o 2
Kartta: Alajärven karttapalvelu

Tallbacka n:o 2

Matti Viitaniemi

KOTIRINTAMA KESTI

Sota-ajan kirjeet kertovat

© 2024 Matti Viitaniemi

Kustantaja: BoD · Books on Demand, Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki, bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-9666-5

Sisällys

Kirjoituksen lähtökohdat	11
Kaustiselta Kokkolaan ja opiskelu Kuopiossa	13
Ensimmäinen työpaikka Konneveden Kärkkäälässä	21
Meijeriliiton palvelukseen asemapaikkana Seinäjoki	25
Avioliittoon Alajärvellä 1937	28
Jyväskylän kautta takaisin Alajärven kirkonkylään	32
Talvisota Viitaniemen majatalon vintillä	38
Äiti-Elsan veljet talvisodan aikana	46
Veikko Isokangas (synt. 1.11.1916).....	46
Olavi Isokangas (synt. 23.10.1921).....	49
Aimo Isokangas (synt. 19.10.1919).....	51
Auto Petsamon ”rahtiralliin”	52
Muutto Hoiskon Tallbackalle ja jatkosodan alku	57
Jatkosodan ensimmäinen vuosi 1941: uurastus kotirintamalla alkaa.....	60
Mies rintamalle, paketit kulkevat, satoa korjataan.....	60
Hevonen loukkaantuu, miehen loma siirtyy, rahat eivät riitä, postit viivästelevät.....	68
Toinen sotavuosi 1942.....	77
Kovia pakkasia ja sairautta, karjanrehut vähissä, työt vievät voimat, sodan jatkuminen koettelee	77
Kevät tuo toivoa, miestä odotetaan kylvölomalle	90
Loma viivästyy, mutta varmistuu, autoa yritetään siviilijoihin, kirjeet ja paketit seikkailevat	94
Maitoa meijeriin, Kansanhuolto tarkastaa, ”hyrrän” siivet irtoavat, Jaakko Juhani syntyy	98
Kolmas sotavuosi 1943	104
Lapset vievät äidin ajan, kirjeet vähenevät, isä hermostuu Viipurissa, pikku Juhani kuolemaisillaan.....	104
Hevosesta jalkavaivainen, elämä ahdistaa muutenkin, miestä ei kuulu lomalle	108
Rahat taas huolena, mies käy lomalla, kevätkiirettä, käynti Seinäjoella optikolla.....	109
Heinäaika pelottaa, puoliso maatalouslomalle, työt kuormittavat, apua löytyy, joulun kanssa.....	114
Neljäs sotavuosi 1944.....	119
Lapset yskässä ja hevonen sairaana, kenkiä tarvittaisiin, inkeriläisiä saapuu, uusi raskaus alkaa	119
Puurtamista ilman palvelijaa ja rahaa, ”kolhoosielämä” kyllästyttää, hermostuneisuus lisääntyy, tunteet kuumenevat.....	124
Loma parantaa suhteita, armeijan touhut kyllästyttävät, kotona väsymystä ja kevätkiireitä, lomaa odotellaan	128
Kylvöt edistyvät, pikkusisko kaverinsa kanssa avuksi, rintamalla evakuointiajoja, kulttuurien kohtaamisessa kitkaa	132
Rintamalla kiirettä evakuoinnissa, Karjalan evakoita Tallbackalle, kirjeet viipyilevät, kotona korjataan satoa ja odotetaan miesten kotiuttamista	141
Rahahuolet riesana, talo tyhjenee: ”aputyöt”, inkeriläiset ja osa evakoista lähtee, Matti Kalervo syntyy.....	148

Äiti-Elsan veljet ja sisar jatkosodan aikana	151
Veikko Isokangas.....	151
Aimo Isokangas.....	156
Olavi Isokangas.....	159
Pentti Isokangas	162
Anna-Liisa Isokangas (s. 11.9.1926).....	171
Jälkipuhe	176

TÄYDENTÄVIÄ ARTIKKELEITA

Tarkkailukarjako työssään.....	21
Einolan orpokoti.....	24
Isä-Lauri.....	28
Veikko-veli asepalveluksessa	33
Isä-Laurin kamera	36
Kirjeet lastenkodista 26.10. 1939.....	40
Puna-armeija hyökkää	41
Kirjeet lastenkodista tammikuussa 1940.....	44
Pentti-veli Alajärvelle: <i>(Hoiskon perinnekirja)</i>	45
Petsamon "rahtiralli"	53
Kuormuri Ford kulkemaan "pussipensalla"	54
Kohti jatkosotaa	57
Tallbacka nro 2 Hoiskon kylässä.....	58
Suomi hyökkää.....	60
Kyydissä vankeja ja räjähdysainetta.....	67
Kerttu Korkea-aho (o.s.) Tallbacka muistelee palveluksessa oloaan <i>(Alajärven Joulu 1982)</i>	71
Asemasotaa ja säännöstelytaloutta	77
Hevonen loukkaantuu.....	80
Kurkistuksia kirjoitushetkeen	88
Tallbackan tuulilataaja eli "hyrrä"	100
Inkeriläinen Karhun perhe Tallbackalla.....	120
Sotavanki Sergei	138
Karjalan evakot Tallbackalla	142
Kiirettä evakuoinnissa.....	147
Panssarivaunu Vickers	168

Tekstissä mainittuja henkilöitä

- Äiti-Elsa** Elsa Ingrid Maria o.s. Isokangas s. 15.8.1910
Isä-Lauri Lauri Viitaniemi s. 6.3.1908
 Lapset: Pekka Lauri s. 18.8.1939
 Aino Annikki (Annukka) s. 4.2.1941
 Jaakko Juhani (Jussi) s. 31.12.1942
 Matti Kalervo s. 28.10.1944
 Simo Voitto s. 14.2.1948
- Äidin vanhemmat**..... Otto s. 20.5.1886 ja Kristiina o.s. Harjukoski s. 24.10.1891
Isän vanhemmat..... Jaakko s. 6.9.1861 ja Serafia (Fiia) o.s. Hallsten/Saukko s. 21.9.1864
Äidin veljet ja sisaret Aino s. 23.9.1912
 Toivo s. 6.6.1914
 Veikko s. 1.11.1916, puoliso Gertrud (Kerttu)
 Aimo s.19.10.1919, puoliso Soile
 Olavi s. 23.10.1921, puoliso Kirsti
 Pentti s. 19.3.1924, puoliso Annikki
 Anna-Liisa (myös Liisa) s. 11.9.1926
- Isän sisaruksia** Ida (Iita) s. 8.12.1887, puoliso Kalle Hirsimäki, lapsia mm. Elle, Erkki ja Lauri (Iikka)
 Senja s. 15.3.1895, puoliso Fiilus (Viilus) Viinamäki, tytär Laura
 Fanny (Fanni) s. 18.1.1897, poika Jussi
 Emil (Eemeli) s. 3.12.1900, puoliso Vieno
 Nikolai (Nels Viita) s. 6.4.1903, muutti Kanadaan, 1. puoliso Sally (Salli)
 Ellen (Elle) s. 10.9.1905
 Inkeri s. 26.2.1910, 1. puoliso Yrjö Puusaari, poika Pauli
 2. puoliso Olavi Kyrönlahti (Metänlai'an Olavi)
 Amerikassa lisäksi Fiilus ja Aaro
- Naapureita** Kantolat, Hirsimäet, Viinamäet ja Ylitalot
 Aaro Kaartunen (autoilija Hoiskossa), puoliso Hilma
- Inkeriläiset**..... Karhun perhe: Aatami (puhutelttiin sedäksi) ja Sonja sekä heidän lapsensa Hilma, Martta ja Alina. Lisäksi Aatamin veli Pietari ja siskot Eeva ja Mari
- Karjalan evakot**..... Vottoset, Mölkäset ja Toivolat

KUVAT PÄÄOSIN PEKKA VIITANIEMEN ARKISTOSTA

Hoiskon historiasta tarkemmin:

Hoiskon Kyläkirja, Saarijärvi 2002. Toimittanut Maiju Viitaniemi.

Hoiskon Kuvakirja, Saarijärvi 2006. Toimittanut Maiju Viitaniemi.

Hoiskon Perinnekirja, Saarijärvi 2011. Toimittanut Maiju Viitaniemi.

Muita lähteitä:

Toivo Kivipelto, Yhteisvastuun vuodet. Alajärvi sotavuosina 1939–1945. Keuruu 2014.

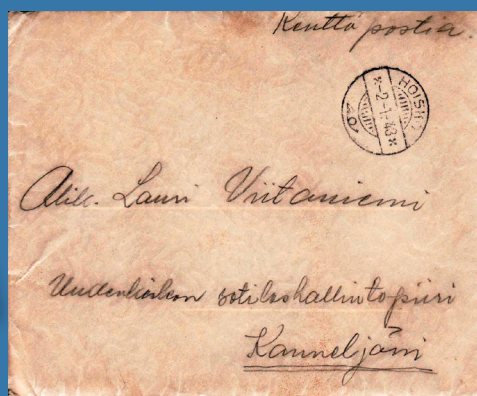
Alajärven sotaveteraanit. Julkaisija Alajärven sotaveteraanit ry. Laihia 1986.

Sota-aika kotirintamalla. Toimittanut Alajärvi-Seura ry. Alajärvi 2006.

Suullista tietoutta muilta sisaruksilta, Annukka Viitaniemeltä lisäksi kirjoituksia.

**Kiitos kaikille kirjan tekemisessä auttaneille! Etenkin Pekalle,
Annukalle ja vaimolleni Marjatalle.**

Kirjan taiton toteutuksesta kiitos Keski-Suomen Sivu Oy:n Kalle Aarikalle, Esa Jäppiselle ja erityisesti taiton tehneelle Mari Liimataiselle.

Elsa Viitaniemi o.s. Isokangas syntyi vuonna 1910 Kaustisella.

Äidin kuolema keskeytti lukio-opinnot. Vapauduttuaan sisarustensa hoivaamisesta hän koulutettiin karjatalousteknikoksi. Perheen Kokkolan kodin vei 1930-luvun pulakausi.

Elsa avioitui alajärveläisen **Lauri Viitaniemen** kanssa vuonna 1937. Talvi- ja jatkosota erottivat heidät vuosiksi. Laurin lähdettyä jatkosotaan Elsa jäi asumaan Hoiskon kylään Tallbackan tilalle. Yhteydet Lauriin ja sisaruksiin hoituivat kirjeillä, joita säilyi lähes 450. Kirjeissä vyöryvät esiin toistuvasti mm. rahan niukkuus, työn paljous, pula tavaroista ja työntekijöistä sekä monet muut sodan vaikeudet. Talossa oli majoitettuna Inkerin pakolaisia, Karjalan evakoita ja sotavanki.

Lauri palveli ilmavoimissa Kauhavalla, mutta jatkosotaan hän lähti omalla autolla. Laurin sota alkoi 18.6.1941 Kiteeltä PionP 30:ssä ja eteni reittiä Matkaselkä-Kaalamo-Latvasyrjä-Sortavala-Räisälä-Tonteri. Marraskuussa 1941 tuli komennus Kulj. E:n Viipurin liikennetoimistoon ja sieltä mm. Kanneljärvelle. Perääntymisvaiheessa hän oli 41. autokomppaniassa evakuoimassa Laatokan-Karjalaa.

Elsalta puuttuivat aluksi tukirakenteet vieraassa ympäristössä. Vähitellen muodostui suhdeverkosto ja käsitys, mistä apua saattoi löytyä. Läheisimpiä aviomiehen lisäksi olivat omat veljet ja sisar. Sodan pitkittyminen ja epävarmuudessa eläminen vuoden jälkeen oli raastavaa molemmille. Lauria vaivasi joskus ”pollottelu”, oleskelu ilman järkevää tekemistä.

Tämä erityisesti sota-ajan kirjeisiin perustuva teksti on kirjoitettu kunnianosoituksena sota-ajan sisukkaille naisille, miesten roolia väheksymättä.

Kirjoittaja Jyväskylän Yliopiston Suomen historian dosentti Matti Viitaniemi, Elsa ja Lauri Viitaniemen poika.

ISBN 978-952-80-9666-5

9 789528 096665

